

Scenariusz lekcji 3:

Polski kontekst migracyjny

Grupa: wszystkie klasy szkół ponadpodstawowych

Czas potrzebny na przeprowadzenie zajęć: 2 jednostki lekcyjne (90 min)

Potrzebne materiały i pomoce dydaktyczne:

Cele operacyjne:

- uczeń rozumie, że migracje są nieodłącznym elementem historii Polski
- uczeń wie, że migrowały zarówno elity, jak i robotnicy
- uczeń potrafi wymienić trzy cechy migracji poakcesyjnych

- 1) Przywitaj się z uczniami i przypomnij, nad czym pracowaliście na poprzednich lekcjach. Poinformuj nad czym będziecie pracować dzisiaj. Zadaj uczniom pytanie, czy znają osoby, które wyemigrowały z Polski lub z takiej emigracji wróciły.

(SLAJD 1)

- 2) Podtrzymując dyskusję stwórzcie wspólnie mapę myśli dotyczącą tego, jakie są współczesne przyczyny wyjazdów z Polski (uwzględnijcie zarówno wyjazdy krótkoterminowe, jak i długoterminowe). Po krótkiej burzy mózgów postaw pytanie, dlaczego taki rodzaj wyjazdów jest możliwy. Porozmawiajcie o tym, że możliwość swobodnego przemieszczania się, zatrudniania i korzystania z praw politycznych i socjalnych jest możliwy, dzięki wstąpieniu do Unii Europejskiej i Strefy Schengen. Poinformuj uczniów, że jest to moment, który wyznacza dwa typy polskich migracji: przed 1 maja 2004 i po. **(SLAJD 2)**

- 3) Zwróćcie uwagę, na to, jak zmieniło się “przebywanie za granicą” po utworzeniu Unii Europejskiej. Państwa zrzeszone przyjęły regulacje prawne dotyczące przepływu ludzi na poziomie międzynarodowym, te ustalenia są nadrzędne względem polityk migracyjnych poszczególnych państw. A polityki te, zawsze muszą być zgodne z ustaleniami na szczelbu UE. . **(SLAJD 3)**

- 4) Umówcie zmiany, jakie zaszły w wyjazdach z Polski i przebywaniu za granicą. Po wstąpieniu do UE, sytuacja Polaków, którzy mieszkali już w innych krajach, a ich sytuacja była dotychczas nieuregulowana, uległa uproszczeniu i polepszeniu. Ich status został uregulowany. Zyskali jednocześnie możliwość mobilności i powrotów do kraju pochodzenia. Otwarcie rynków pracy sprawiło, że migranci w większości byli aktywni zawodowo, co odróżnia ich od migrantów przedakcesyjnych. Początkowo migrujący, którzy mieli wykształcenie sięgali po pracę poniżej swoich kompetencji, Natomiast z biegiem lat, rozwojem programów mobilnościowych sytuacja ta stopniowo ulegała zmianie. **(SLAJD 4)**

- 5) Porozmawiajcie wspólnie o skali migracji w pierwszych latach po wstąpieniu do UE. Podkreśl, że dane GUS nie mogą być traktowane, jako dokładne liczby, a jedynie szacowane, przybliżone wartości. **(SLAJD 5)**

- 6) Podkreśl, że wstąpienie do Unii Europejskiej zmieniło polskie migracje. Jednak zdecydowanie nie zapoczątkowało. Migracje są obecne w historii Polski i stanowią niemal nieodłączny element tożsamości Polaków. Aby uczniowie mogli się o tym przekonać - zaprosz ich do ćwiczenia pierwszego. **(SLAJD 6)**
- 7) Rozdaj uczniom karteczki, z krótkimi informacjami (znajdują się na końcu skryptu). Poproś, by spróbowali dopasować notatkę do imion i nazwisk wyświetlanych na tablicy. Zapytaj z jakimi wydarzeniami kojarzą się te osoby. Czy uczniowie zauważają co ich łączy? **(SLAJD 7)**
- 8) Omów przykłady z prezentacji: Wielka Emigracja, czyli ucieczka w skutek nieudanego powstania listopadowego. Wzięli w niej udział między innymi Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Józef Bem, książę Adam Jerzy Czartoryski, Ernest Malinowski, Zygmunt Krasiński i Fryderyk Chopin. Podkreśl, że te osoby, mimo wyjazdu, mają niesamowity wkład w polską kulturę i tradycję. **(SLAJD 8)**
- 9) Podawaj kolejne przykłady: klęskę powstania styczniowego w 1864 roku, Szwajcarię w roku 1887, gdzie na uchodźstwie powstał ważny filar ruchu narodowo-demokratycznego Liga Polska, sześć lat później przekształcona przez Romana Dmowskiego w Ligę Narodową. **(SLAJD 9)**
- 10) Podkreśl, że dotychczasowe emigracje, o których była mowa w tej prezentacji, to migracje elit. Natomiast ogromną skalę miała migracja głównie robotnicza podczas zaborów. Przypomnij, że jest to czas nie tylko wzrostu demograficznego, ale też postępu technologicznego, który sprawiał, że potrzeba było mniej osób do pracy. **(SLAJD 10)**
- 11) Jednym z najważniejszych ośrodków, do których migrowali Polacy było USA. Proces ten rozpoczął się w Wielkopolsce. Omów dane podane na slajdzie. Przypomnij, że określenie dokładnej liczby osób migrujących było utrudnione ze względu na sytuację polityczną Polski. **(SLAJD 11)**
- 12) Mimo tego, że określenie liczb było trudne, historycy polscy podają łączną liczbę 2 227 966. Statystyki amerykańskie pokazują, że był to napływ w większości rąk do pracy. Jednym z największych ośrodków Polaków było Chicago, które do dzisiaj pełni ważne miejsce rozwoju Polonii. **(SLAJD 12)**
- 13) Wyjazdy do Brazylii cechowały się kilkukrotnymi nagłymi zrywami. Były możliwe, dzięki kampaniom werbunkowym opłacanym przez rząd brazylijski. Wyjazdy te nazwano "gorączką brazylijską". W Brazylii emigranci zajmowali się głównie uprawą ziem otrzymanych od rządu. Osiedlali się w stanach południowych Parana, Santa Catarina i Rio Grande do Sul. Natomiast działki, które otrzymywali były rozproszone w znacznej odległości, co nie sprzyjało utrzymywaniu więzi i tworzeniu wspólnej tożsamości. **(SLAJD 13)**
- 14) Zmiana charakteru migracji była widoczna również w Europie. Francja, która dotychczas zrzeszała w Paryżu inteligencję, zaczęła przyciągać również robotników. Wcześniejsze organizacje miały charakter głównie kulturalny. "Nowa" emigracja zakładała np.: liczne towarzystwa bratniej pomocy. Szacuje się, że do Fracji przybyło 25-30 tys. Polaków. **(SLAJD 14)**

- 15) 17 września 1939 roku, niedługo po ataku Armii Czerwonej na Polskę, polski rząd wraz z Naczelnym Wodzem Edwardem Rydzem-Śmigłym i premierem Felicjanem Sławojem Składkowskim przekroczył rumuńską granicę. Pokaż, że krajami przyjmującymi, były różne miejsca na świecie, często też takie, które mogłyby wydawać się odmienne kulturowo. **(SLAJD 15)**
- 16) W wielu miejscach na świecie do dzisiaj są miejsca pamięci, elementy kultury polskiej, które pozwalają nie tylko dbać o historię, ale również pielęgnować elementy polskości poza granicami kraju. **(SLAJD 16)**
- 17) Po tym slajdzie zaprosz osoby do przeczytania fragmentu, który znajdziesz w skrypcie i przedyskutujcie następujące zagadnienia: Spróbuj wyobrazić sobie, jakie elementy tożsamości, były dla dzieci najważniejsze? Co Ty byś o sobie powiedział? Jak będąc w obcym miejscu nie stracić swojej tożsamości? Jak myślisz, jakie były dalsze losy dzieci Dobrego Maharadży? **(SLAJD 17)**
- 18) Przyjrzyjcie się innym krajom, do których również emigrowali Polacy. **(SLAJD 18)**
- 19) Koniec wojny przyniósł falę repatriacji i przesiedleń. Natomiast w latach 90. proces ten był trudny, nie było regulacji prawnych. Osoby, które żyją na terenach dawnego ZSRR są zazwyczaj dobrze wykształcone, przedsiębiorcze, o stabilnych dochodach w kraju. Wynika to ze wsparcia oświaty polonijnej w latach 90. i organizacji polonijnych na Wschodzie oraz otwarcia dla studentów polonijnych polskich uczelni. **(SLAJD 19)**
- 20) Przyjrzyjcie się podanym statystykom. W razie potrzeby rozwiń zagadnienie związane z wydarzeniami marcowymi:
 - bunt młodzieży
 - brutalne działania policji
 - wzmożone represje
 - sześciodniowa wojna izraelsko-arabska **(SLAJD 20)**
- 21) Omówcie wspólnie sytuację po ogłoszeniu stanu wojennego, który początkowo uniemożliwia wyjazdy. Natomiast z czasem regulacje rozluźniają się. Sytuacja w państwie sprawia, że osoby przebywające za granicą decydują się tam zostać. Stan wojenny i sytuacja gospodarcza sprawia, że Polacy emigrują również zarobkowo. **(SLAJD 21)**
- 22) Podsumujcie lata osiemdziesiąte i przyjrzyjcie się zmianom polityczno-gospodarczym, które miały wpływ na emigrację. Zastanówcie się, czy współcześnie również funkcjonuje mit "złotego Zachodu"? **(SLAJD 22)**
- 23) Przez chwilę wróćcie do mapy myśli, której elementem być może są migracje sezonowe. Zapytaj uczniów, czy mają wśród znajomych osoby, które pracują w ten sposób? Jeśli ten temat pojawił się wcześniej wróć do niego. Pokaż, że działania, które są obecnie popularne np.: wśród młodzieży, mają swoje początki w latach 80. **(SLAJD 23)**
- 24) Działania na rzecz Polonii łączyły się z chęcią utrzymywania tożsamości narodowej, Aby tworzyć spójną narrację o swoim życiu warto jest znać tradycje i kulturę kraju pochodzenia lub swoich przodków (jeśli określenie kraju pochodzenia jest trudne).

Fragment książki Moniki Kowaleczko-Szumowskiej “BAPU opowieść o dobrym maharadży” Wydawnictwo Literatura

W stolicy Księstwa Nawanagar każdy dzień rozpoczyna się od wrzasku nietoperzy powracających z nocnego polowania na komary. Nietoperze okrążają złoty pomnik założyciela miasta, Jama Rawala, i lądują na banianie, figowcu rosnącym na brzegu jeziora Lakhota. Otulają się skrzydłami i wczepione pazurkami w gałęzie zasypiają łebkami w dół. Tego dnia nietoperze właśnie poszły spać, kiedy Franek i Tadek zeskoczyli, jeden za drugim, ze stopni wagonu na stacji kolejowej. Na peronie stał maharadża Nawanagaru, Digvijay Sinhji, obok niego sześciolatek Hershad, ściskając dłoń swojej guwernantki AnnieBa. Hershad liczyła dziewczynki wysiadające z pociągu. Umiiała liczyć tylko do dziesięciu i to w języku gudżarati. Po każdej dziesiątce zaginała paluszek, a kiedy zabrakło jej własnych, usiłowała zaginać palce następcy tronu, ale ten specjalnie je prostował. Wreszcie dała za wygraną. – To są wasi bracia i siostry z Polski – powiedział Bapu do syna i córki. – Aż tyłu? – zdziwił się Sat. Do Bapu podszedł mężczyzna w polowym mundurze wojskowym. – Książdz Franciszek Pluta – przedstawił się. – Witam. – Bapu podał mu dłoń. – AnnieBa? – Hershad pociągnęła guwernantkę za rękaw. – Dlaczego oni są tacy chudzi? – Głodowali. – Pięć bankietów nie wystarczy, żeby ich odkarmić! – Trzeba będzie wyprawić sześć – szepnęła AnnieBa, powstrzymując łzy, bo widok zabiedzonych dzieci zrobił na niej ogromne wrażenie. – A dlaczego są tacy smutni, AnnieBa? – Nie wiedzą, co ich tu czeka, boją się. – Przecież nic złego im się tu nie stanie! – Oczywiście, kochanie, ale oni tego jeszcze nie wiedzą. – Są pod opieką Bapu – zapewniła ją księżniczka. – Wiem, kochanie – uśmiechnęła się AnnieBa. Następcą tronu kręcił się, uczepiony AnnieBa z drugiej strony. Obok nich stał brytyjski oficer łącznikowy i jego żona. Bapu zrobił krok w kierunku polskich dzieci. Przez tłum przeszedł szmer. – Welcome – zwrócił się Bapu do dzieci. – You are not orphans anymore. – Nie jesteście już sierotami – przetłumaczył na polski książdz Franciszek Pluta. – Teraz jesteście obywatelami Nawanagaru – kontynuował Bapu po angielsku, a ojciec Pluta tłumaczył. – A ja – maharadża zrobił pauzę. Wszystkie dzieci spojrzały na niego. – Jestem Bapu. Ojciec wszystkich mieszkańców Nawanagaru. Zrobiło się bardzo cicho. – Wasz także! – dokończył Bapu. – On mówi serio? – szepnęła Franek do Tadka. Hershad wiedziała, że Bapu nie rzuca słów na wiatr.

Opisy do slajdu 7:

W Komisji Edukacji Narodowej odpowiadał za przygotowanie systematyzację programu nauczania oraz podręczników szkolnych i popularyzację wiedzy w społeczeństwie.

Chodził w chłopskiej sukmanie - po bitwie pod Racławicami przywdział ubiór chłopów. Uczynił to zgodnie ze zwyczajem panującym w wojsku, według którego po zwycięskich bitwach oficerowie nosili mundury oddziałów, które okazały się najsukuteczniejsze w walce z wrogiem.

W 1764 r. związał się ze stronnictwem Czartoryskich, uczestniczył też w elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego na króla Polski. 6 października 1788 r. został jednogłośnie wybrany na marszałka sejm, który przeszedł do historii jako Sejm Czteroletni lub Sejm Wielki.

Był współtwórcą Konstytucji 3 maja, reformatorem Uniwersytetu Jagiellońskiego i działaczem Komisji Edukacji Narodowej. Dążył do równości obywatelskiej, ograniczenia przywilejów szlachty oraz poprawy losu chłopów. W swoich pismach, m.in. *Listach Anonima*, propagował idee wolności, rozumu i postępu. Brał udział w powstaniu kościuszkowskim jako doradca Tadeusza Kościuszki.

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

Projekt finansowany ze środków
Ministra Edukacji w ramach programu
Młodzi Obywatele